DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
12. oktober 1995 *

I sag C-85/94,

angående en anmodning, som Hof van Beroep, Bruxelles, i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Groupement des producteurs, importateurs et agents généraux d'eaux minérales étrangères, VZW (Piageme) m.fl.

mod

Peeters NV,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 30, 128 og 129 A og af artikel 14 i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT 1979 L 33, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, D.A.O. Edward (refererende dommer), og dommerne J.C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, P. Jann og L. Sevón,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: G. Cosmas
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— sagsøgerne i hovedsagen ved advokat Guy Horsmans og advokat Aloïs Puts, Bruxelles

— Peeters NV (tidligere BVBA Peeters) ved advokat Luc Dehond, Louvain

— den belgiske regering ved directeur d'administration Jan Devadder, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— den franske regering ved sous-directeur Catherine de Salins, direction des affaires juridiques, Udenrigsministeriet, og secrétaire des affaires étrangères Philippe Martinet, samme ministerium, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Hendrik van Lier som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 6. april 1995 af sagsøgerne, af Peeters NV ved advokat J. Danckaerts, Louvain, af den belgiske regering, af den græske regering ved assisterende juridisk konsulent Michail Apessos, Statens

Advokatkontor, og konsulent for viceudenrigsministeren, Anna Rokofyllo, som befuldmægtigede, af Det Forenede Kongerige ved Barrister Mark Shaw og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. juni 1995,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 24. februar 1994 indleveret til Domstolen den 9. marts 1994 har Hof van Beroep, Bruxelles, i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt tre præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af EF-traktatens artikel 30, 128 og 129 A samt af artikel 14 i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT 1979 L 33, s. 1, herefter »direktivet«).

2 Spørgsmålene er rejst under en sag, som Groupement des producteurs, importateurs et agents généraux d'eaux minérales étrangères (Piageme), Société générale des grandes sources d'eaux minérales françaises (SGGSEMF) og Évian, Apollinaris og Vittel (herefter »sagsøgerne«) har anlagt mod selskabet Peeters (herefter »sagsøgte«).

3 Sagsøgerne importerer og distribuerer forskellige franske og tyske mineralvand i Belgien. Sagsøgerne er af den opfattelse, at sagsøgte, der forhandler disse mineralvand i det flamske sprogområde, handler i strid med belgisk lovgivning, idet oplysningerne på de flasker, som sagsøgte sælger, er affattet enten på fransk eller tysk,

selv om mærkningen i dette område i henhold til belgisk kongelig anordning af 13. november 1986 skal være affattet på nederlandsk.

4 I artikel 11 i den kongelige anordning af 13. november 1986, som erstatter artikel 10 i den kongelige anordning af 2. oktober 1980 med samme ordlyd, bestemmes følgende:

»De i artikel 2 foreskrevne oplysninger samt de oplysninger, der er foreskrevet i særbestemmelser, skal i det mindste være affattet på det eller de sprog, der tales i det sprogområde, hvor levnedsmidlerne udbydes til salg.«

5 Da sagsøgerne mente at have lidt skade derved, indstævnte de sagsøgte for Rechtbank van koophandel, Louvain (Belgien), under en sag om foreløbige forholdsregler med påstand om, at sagsøgte tilpligtedes at ophøre med salget, og at der fastsattes tvangsbøder ved manglende overholdelse heraf.

6 Sagsøgte gjorde gældende, at artikel 11 i den kongelige anordning af 13. november 1986 er i strid med fællesskabsretten, herunder med EØF-traktatens artikel 30 og direktivets artikel 14.

7 Direktivets artikel 1, stk. 3, har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

a) mærkning: angivelser, oplysninger, fabriks- eller varemærker, billeder eller symboler, som vedrører et levnedsmiddel, og som er anført på emballager, doku-

menter, skilte, etiketter eller halsetiketter af enhver art, der ledsager eller henviser til dette levnedsmiddel

...«

8 I artikel 3 er der truffet bestemmelse om, hvilke oplysninger der skal gives, og det drejer sig i det væsentlige om følgende:

— varebetegnelse

— ingrediensliste

— nettoindhold (for færdigpakkede levnedsmidler)

— dato for den mindste holdbarhed

— særlige opbevarings- og anvendelsesforskrifter

— navn eller firmanavn og adresse på fabrikanten eller pakkevirksomheden eller på en forhandler, der er etableret inden for Fællesskabet

— angivelse af det sted, hvor levnedsmidlet har oprindelse eller kommer fra, i de tilfælde, hvor undladelse heraf ville kunne vildlede forbrugeren med hensyn til levnedsmidlets virkelige oprindelsessted eller det sted, hvor levnedsmidlet egentlig kommer fra, og

— brugsanvisning i de tilfælde, hvor det pågældende levnedsmiddel ikke vil kunne anvendes på rette måde, såfremt en sådan ikke findes.

9 I direktivets artikel 14 bestemmes følgende:

»For så vidt angår reglerne for, hvorledes de i artikel 3 og artikel 4, stk. 2, foreskrevne oplysninger skal gives, undlader medlemsstaterne at fastsætte bestemmelser, der er mere detaljerede end dem, der er anført i artikel 3-11.

Medlemsstaterne drager dog omsorg for at forbyde handel med levnedsmidler på deres område, såfremt de i artikel 3 og artikel 4, stk. 2, foreskrevne oplysninger ikke er anført på et for køberen let forståeligt sprog, medmindre oplysningerne meddeles køberen på anden måde. Denne bestemmelse hindrer ikke, at de nævnte oplysninger kan anføres på flere sprog.«

10 Rechtbank van koophandel, Louvain, udsatte på dette grundlag sagen og forelagde Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 10 i kongelig anordning af 2. oktober 1980, nu artikel 11 i kongelig anordning af 13. november 1986, forenelig med EØF-traktatens artikel 30 og med artikel 14 i direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978?«

11 I dom af 18. juni 1991 (sag C-369/89, Piageme m.fl., Sml. I, s. 2971) udtalte Domstolen, at EØF-traktatens artikel 30 og direktivets artikel 14 er til hinder for, at der i henhold til nationale regler udelukkende skal anvendes et bestemt sprog ved mærkning af levnedsmidler, uden at der gives mulighed for anvendelse af et andet

sprog, der let forstås af køberne, eller for, at køberne sikres de nødvendige oplysninger på anden måde.

12 Efter at sagsøgerne har iværksat appel, har Hof van Beroep, Bruxelles udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er EØF-traktatens artikel 30 og artikel 14 i direktiv 79/112/EØF, også når henses til EF-traktatens artikel 128 og 129 A, efter ændringerne ved traktaten om Den Europæiske Union, til hinder for, at en medlemsstat for at sikre anvendelsen af et for køberen let forståeligt sprog stiller krav om anvendelse af et sprog, som overvejende tales i det område, hvor produktet udbydes til salg, hvis anvendelsen af et andet sprog ikke derved udelukkes?

2) Skal der ved afgørelsen af, om en bestemt oplysning på en etiket er i overensstemmelse med udtrykket 'et for køberen let forståeligt sprog' i artikel 14 i direktiv 79/112/EØF, udelukkende tages hensyn til alle oplysningerne på færdigvareemballagen i deres indbyrdes sammenhæng, eller kan der også tages hensyn til elementer, hvoraf man med rimelighed kan slutte, at forbrugeren har kunnet blive bekendt med produktet, f.eks. produktets store udbredelse eller omfattende oplysningskampagner?

3) Skal udtrykket 'medmindre oplysningerne meddeles køberen på anden måde' i ovennævnte direktivs artikel 14 fortolkes således, at det begrebsmæssigt kun

kan og skal angå det forhold, at oplysningerne på en etiket på et bestemt produkt skal være forståelige, eller kan det også angå hele den konkrete sammenhæng, hvori et produkt udbydes til salg, forudsat at alle de i direktivets artikel 3 og artikel 4, stk. 2, fastsatte oplysninger meddeles på en for køberen let forståelig måde?«

13 I forelæggelsesdommen har den forelæggende ret bl.a. bemærket, at artikel 11 i den omtvistede kongelige anordning ikke indeholder noget forbud mod anvendelse af et andet let forståeligt sprog, men blot bestemmer, at de foreskrevne oplysninger i det mindste skal være affattet på det eller de sprog, der tales i det sprogområde, hvor levnedsmidlerne forhandles. Det er således i henhold til den kongelige anordning tilladt ved siden af det påbudte sprog i det pågældende sprogområde samtidig at anvende andre sprog.

Første spørgsmål

14 Med det første præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret en besvarelse af, om nationale bestemmelser, der pålægger en pligt til at anvende et bestemt sprog ved mærkning af levnedsmidler, er forenelige med EF-traktatens artikel 30 og direktivets artikel 14, selv om det ikke er udelukket samtidig at anvende andre sprog.

15 Udtrykket et »let forståeligt sprog« i direktivets artikel 14 svarer hverken til udtrykket »medlemsstatens officielle sprog« eller til udtrykket »sproget i det pågældende område«. Det har snarere til formål at sikre forbrugerne oplysninger end at bestemme anvendelsen af et bestemt sprog.

16 I visse andre fællesskabsbestemmelser vedrørende mærkning er der derimod udtrykkeligt fastsat en pligt til at anvende det eller de officielle sprog i den medlemsstat, på hvis område varerne forhandles (jf. herved artikel 8 i Rådets direktiv 92/27/EØF af 31.3.1992 om etikettering af og indlægssedler til humanmedicinske lægemidler (EFT L 113, s. 8)).

17 Det bemærkes dog, at Domstolen i den ovennævnte Piageme-dom (præmis 16) fastslog, at såfremt der kræves mere end anvendelsen af et let forståeligt sprog, f.eks. at alene sprogområdets sprog må anvendes, og det endvidere ikke anerkendes, at forbrugeroplysninger kan meddeles på anden måde, er dette mere vidtgående end de i direktivet fastsatte krav.

18 Forpligtelsen til at anvende et bestemt sprog til mærkning af levnedsmidler, selv om det ikke udelukkes samtidig at anvende andre sprog, er ligeledes strengere end forpligtelsen til at anvende et let forståeligt sprog.

19 Hverken traktatens artikel 128 eller artikel 129 A giver medlemsstaterne hjemmel til at sætte en strengere regel i stedet for reglen i direktivet.

20 Det er herefter unødvendigt at undersøge spørgsmålet i relation til artikel 30.

21 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at direktivets artikel 14 er til hinder for, at en medlemsstat for at sikre anvendelsen af et for forbrugeren let forståeligt sprog, stiller krav om anvendelse af et sprog, som overvejende tales i det område, hvor produktet udbydes til salg, selv om samtidig anvendelse af et andet sprog ikke derved udelukkes.

Andet og tredje spørgsmål

22 Med det andet og tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, hvilke forhold der kan eller skal tages hensyn til ved afgørelsen af, om de påbudte oplysninger opfylder betingelserne i direktivets artikel 14, stk. 2. Disse to spørgsmål skal besvares under ét.

23 Formålet med artikel 14 er at sikre, at forbrugeren let kan få kendskab til de i direktivet påbudte oplysninger.

24 Kravet om forbrugeroplysning og forbrugerbeskyttelse indebærer, at forbrugerne til enhver tid skal kunne få kendskab til alle de i direktivet påbudte oplysninger, ikke alene ved køb af varen, men også når den forbruges. Dette gælder især med hensyn til datoen for den mindste holdbarhed og særlige opbevarings- og anvendelsesforskrifter.

25 Endvidere bemærkes, at den endelige forbruger ikke nødvendigvis er den samme, som har købt levnedsmidlerne.

26 Forbrugerbeskyttelsen sikres derfor ikke ved oplysninger, der ikke ved mærkningen er anført, såsom oplysninger, der gives på salgsstedet eller under omfattende oplysningskampagner.

27 Alle de i direktivet påbudte oplysninger skal ved mærkningen anføres i et for køberne let forståeligt sprog eller ved hjælp af andre midler såsom tegninger, symboler eller piktogrammer.

28 Det tilkommer den nationale ret i hver enkelt sag at afgøre, om oplysningerne, der optræder på mærkningen, i fuldt omfang kan formidle de i direktivet påbudte oplysninger til forbrugerne.

29 Det tilkommer endvidere den nationale ret i hver enkelt sag at afgøre, om de påbudte oplysninger, når de formidles på et andet sprog end det, der overvejende tales i den pågældende medlemsstat eller det pågældende område, let kan forstås af forbrugerne i denne stat eller i dette område.

30 Herved kan forskellige faktorer såsom eventuel lighed mellem ordene på flere sprog, den pågældende befolknings generelle kendskab til mere end ét sprog, særlige omstændigheder som f.eks. en omfattende oplysningskampagne eller produktets store udbredelse, uden i sig selv at være afgørende dog udgøre relevante momenter, når blot det kan fastslås, at forbrugeren har fået tilstrækkelige oplysninger.

31 Det andet og tredje spørgsmål skal derfor besvares med, at alle de i direktivet påbudte oplysninger ved mærkningen skal angives på et sprog, der er let forståeligt for forbrugerne i den pågældende stat eller det pågældende område, eller på anden måde, f.eks. ved hjælp af tegninger, symboler eller piktogrammer. Vurderingen af, om oplysningerne er let forståelige, skal ske på baggrund af samtlige omstændigheder i hver enkelt sag.

Sagens omkostninger

32 De udgifter, der er afholdt af den belgiske, græske og franske regering, af Det Forenede Kongerige og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Hof van Beroep, Bruxelles, ved dom af 24. februar 1994, for ret:

1) Artikel 14 i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler er til hinder for, at en medlemsstat for at sikre anvendelsen af et for køberen let forståeligt sprog, stiller krav om anvendelse af et sprog, som overvejende tales i det område, hvor produktet udbydes til salg, selv om samtidig anvendelse af et andet sprog ikke derved udelukkes.

2) Alle de i direktiv 79/112 påbudte oplysninger skal ved mærkningen angives på et sprog, der er let forståeligt for forbrugerne i den pågældende stat eller det pågældende område, eller på anden måde, f.eks. ved hjælp af tegninger, symboler eller piktogrammer. Vurderingen af, om oplysningerne er let forståelige, skal ske på baggrund af samtlige omstændigheder i hver enkelt sag.

Edward Moitinho de Almeida Gulmann

Jann Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. oktober 1995.

R. Grass D.A.O. Edward

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling